

TAMPEREEN SUOMALAINEN

KLUBI

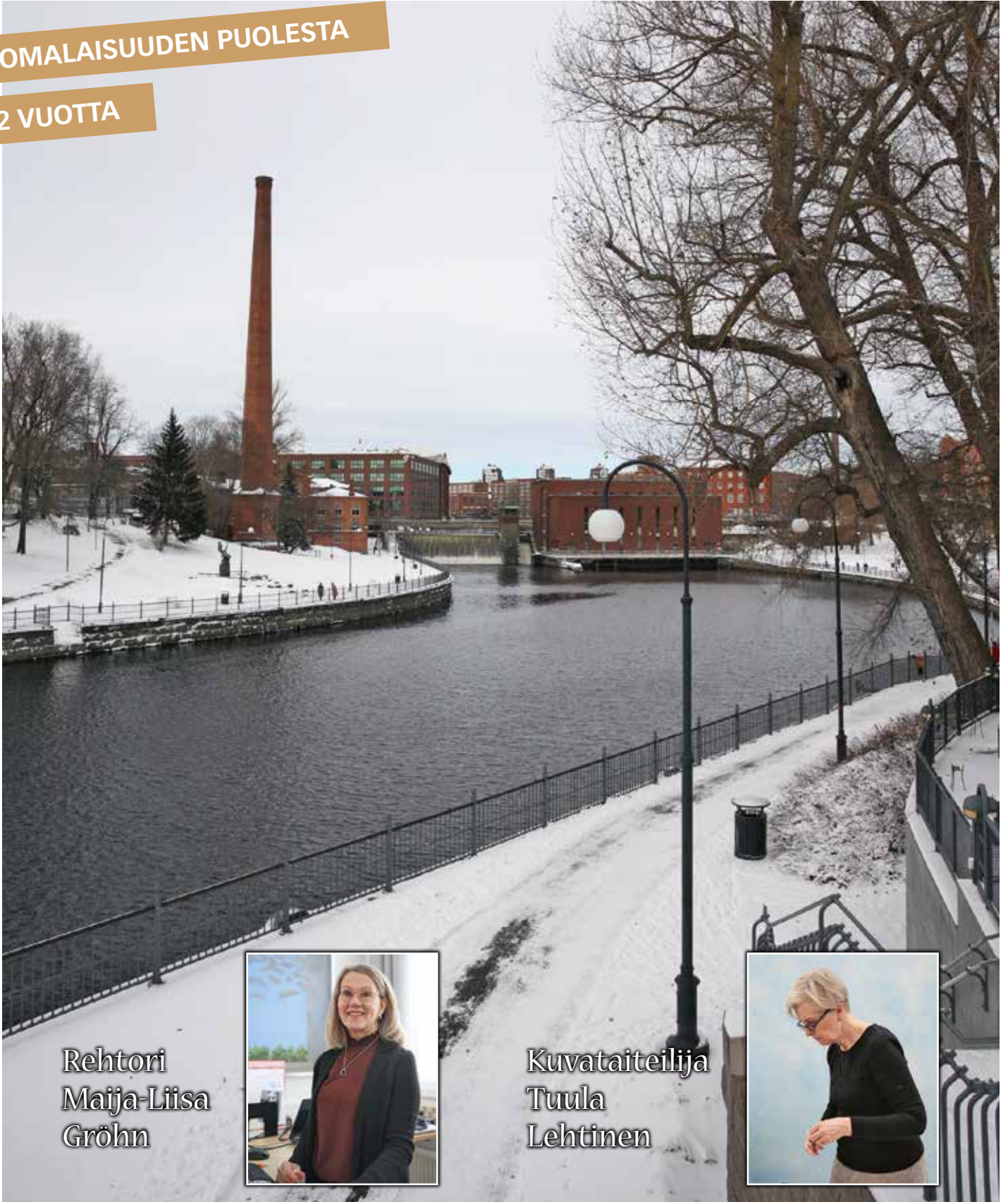


KLUBILEHTI

1/2024

SUOMALAISUUDEN PUOLESTA

132 VUOTTA



Rehtori
Maija-Liisa
Gröhn



Kuvataiteilija
Tuula
Lehtinen





TAMPEREEN SUOMALAINEN

KLUBI


KLUBILEHTI

Julkaisija

Tampereen
Suomalainen Klubi ry
www.tampereen-
suomalainenklubi.fi

Ilmoitushinnat

1/1 sivua 600 euroa
1/2 sivua 400 euroa
1/4 sivua 300 euroa

Ilmoitusmyynti

Tampereen Suomalainen
Klubi

Päätoimittaja

Pasi-Heikki Rannisto

Toimitussihteeri

Arto Murtovaara

Ilmoitusaineisto

ilmoitukset@punamusta.com

Rakenne

Marjut Jouhki

**Ilmestymisaikataulu
2024**

nro 1.....1.4.2024
nro 2.....1.11.2024

Taitto

PunaMusta,
Sisältö- ja
suunnittelupalvelut

Painopaikka

PunaMusta, 2024



Tavoitat 1300 elinkeinoelämän, tieteen, taiteen, julkisen hallinnon, puolustusvoimien, kirkon ja median piirissä toimivaa, alueellista ja valtakunnallista vaikuttajaa.

Lehti ilmestyy seuraavan kerran 1.11.2024.



Kansi: Tammerkoski,
takakansi: Näsinneula ja Kurun haaksirikon muistomerkki.
Kuvat Arto Murtovaara

SUOMALAISUUDEN PUOLESTA
**PASI-HEIKKI RANNISTO**

Puheenjohtaja

KOHTI TULEVAISUUTTA

KAIKEN MYLLERRYKSEN keskellä huomiomme kiinnittyy käsillä oleviin ongelmiin. Parhaillaan Venäjä käy Ukrainassa brutaalia hyökkäyssotaa, Lähi-idässä kuolee ihmisiä epäinhimillisissä oloissa ja Suomessa lakkoillaan demokratiaa vastaan vain hetki presidentinvaalien jälkeen.

Kaiken kuohunnan keskellä on kuitenkin syytä miettiä myös tulevaisuutta ja luottaa siihen, että jonain päivänä asiat ovat taas paremmin. Tälle tulevaisuuden optimismille on myös historiallinen perusteensa. Suomalaisen yhteiskunnan järjestäytyminen osuu varsin lyhyeen ajanjaksoon 1800-luvun ja 1900-luvun suurten murrosten aikaan. Yhteiskunnalliset aatteet ja palvelurakenteet saivat tuolloin muotonsa. Vastaavia dramaattisia muutoksia tapahtuu tälläkin hetkellä. Saatamme elää keskellä uutta murrosten aikaa, joka muuttaa elämäntapaamme ja yhteiskuntiamme merkittävällä tavalla. Silti tulevaisuudenuskolle on aina tilansa.

PIENEN KANSAN tulevaisuus on yhteistyön ja osaamisen varassa. Näin todisteli presidentinvaalikampanjassaan nyt jo virkaan astunut Suomen Tasavallan Presidentti Aleksander Stubb. Tätä uusvanhaa viisautta Tampereen Suomalainen Klubi on omassa toiminnassaan pyrkinyt edistämään jo nyt kolmannella vuosisadalla peräjälkeen. Klubi on toiminut aktiivisesti Tampereen ensimmäisen suomenkielisen kansakoulun perustamisessa ja kerännyt rahoitusta Suomen ensimmäiselle suomenkieliselle yliopistolle, Turun yliopistolle. Olemme olleet perustamassa ja koonneet rahoitusta 125-vuotiaalle Tampereen työväenopistolle sekä kosken varteen pystytetylle kirjastolle ja nyt viimeiseksi olleet perustamassa Tampereen säätiöyliopistoa. Konkreettisia tulevaisuudenuskon osoituksia Suomen ja suomalaisuuden tulevaisuudelle.

Klubimme halu vaalia kansansivistystä,

ylläpitää suomalaista kulttuuria sekä vahvistaa pirkanmaalaista osaamista ja yrittäjyyttä kestävä ajasta eteenpäin. Yhtä tärkeää on käydä keskustelua tulevaisuuden kehityksestä ja mahdollisuuksista. Helmikuun kuukausikokouksessamme Tampereen yliopiston rehtori Keijo Hämäläinen avasi suurelle kuulijakunnalle suomalaista innovaatiotoimintaa laajasti ja mielenkiintoisesti.

Klubina on hienoa kuulua osaksi sitä pirkanmaalaista innovaatioiden ja yhteistyön ekosysteemiä, jonka avulla tulevaisuuden elämää, kulttuuria ja kilpailukykyä rakennetaan. Näyttää siltä, että vaikka turvallisuushuolet ovatkin pinnalla julkisessa keskustelussa, niin tulevaisuususkko, uudet innovaatiot ja yhteisöllisyys voivat hyvin pintakuohunnan takana. Ekosysteemien keskeiset toimijat varautuvat ja luovat tulevaisuutta. Yliopisto, kaupunki ja Pirkanmaan hyvinvointialue kokoavat jatkuvasti toimijoita yhteen ratkomaan päivittäisiä ongelmia ja kehittämään tulevaisuuden ratkaisuja.

TAMPEREEN SUOMALAINEN KLUBI on aktiivinen toimija ja yhteistyökumppani. Yhteistyössä Tampereen Teknillisen Seuran kanssa järjestetään Tampereen yliopistolla seminaari Vihreän siirtymän teknologioiden kehityksestä. Tampereen Suomi Amerikka yhdistyksen kanssa toteutetaan Klubilla useita avoimia seminaareja maailman politiikasta ja turvallisuudesta. Tiloissamme kokoontuu myös useita eri toimijoita omien ohjelmiansa kanssa. Voidaan ajatella, että klubi toimii omalta osaltaan kansalaisyhteiskunnan moottorina ja kansalais-toiminnan alustana monenlaiselle toiminnalle.

Tulevaisuususkkoa luo myös ihmisten ja yksilöiden menestys. Tänään voimme onnitella nuorta jäsentämme Patrick Itäniemeä voitosta lukiolaisten Talousguru kisassa ja pääsystä Aalto-yliopiston kauppakorkeakouluun. Tulevaisuudenuskolle on perusteensa.



5

Francis Baconin teos on näyttelyn arvokkain

ARTO
MURTOVAARA

Varaesimies



12

Kehys ja lintu, 2024

Pekka Bergius lensi tällä MiGillä

6

SISÄLTÖ 2/2023

- | | | | |
|----|--|----|--|
| 02 | PASI-HEIKKI RANNISTO:
KOHTI TULEVAISUUTTA | 16 | CHARLES SANDISONIN
VALORUNOUTTA |
| 03 | ARTO MURTOVAARA:
MUSEOPÄÄKAUPUNKI | 18 | MIKKO TURUNEN:
SANAT MUUTTAVAT
MAAILMAA |
| 04 | VIGGO WALLENSKÖLD
MANSEROCK JYRÄÄ | 20 | MARJA PIRILÄ TOKIOSSA
JA TAIDEHALLISSA |
| 05 | SARA HILDÉNIN
AARTEITA | 22 | PYYNIKISALIN
KOLME NÄYTTELYÄ |
| 06 | KIRMO JA PEKKA
BERGIUS | 24 | UUSIEN JÄSENTEN
ILTA |
| 10 | TYÖVÄENOPISTO
TÄYTTI 125 | 25 | RUUTIUKOT |
| 12 | TUULA LEHTINEN KOHTI
RETROSPEKTIIVIÄÄN | | |

MUSEOPÄÄKAUPUNKI?

TAMPERE OLI PARI VUOTTA sitten aika ainutlaatuisessa tilanteessa koko maatakin ajatellen, sillä kaupunki oli saamassa peräti kaksi uutta taidemuseorakennusta. Tilanne on muuttunut, koska Sara Hildénin taidemuseon Finlaysonille visioitu rakentaminen jouduttiin perumaan. Niiltä osin kuvio on auki.

Taidemuseon kaavaan jumahtanut peruskorjaus- ja uudisrakentaminen nytkähtää tänä vuonna liikkeelle ja uusi museorakennus Siilo toivon mukaan nousee muutamassa vuodessa Pynninkintorin komistukseksi.

TAIDEMUSEOLLA AVAUTUI reilu kuukausi sitten kaksi komeaa näyttelyä, Tuula Lehtisen upea *With Pleasure* sekä Charles Sandisonin häikäisevä *Rhizome*. Helmikuussa puolestaan tuli kuluneeksi 45 vuotta Sara Hildénin taidemuseon avajaisista. Niiden kunniaksi museo esittelee laajoja, monilta osin ainutkertaisia kokoelmiaan. Picassojen, legerien ja delvaux'ien rinnalla on muutama hieno, uusi hankinta – oma suosikkini on edelleen järkyttävän komea Francis Bacon, jota kuolasin aikoinaan Tate Britainin suurnäyttelyssä Lontoossa.

Taidehallissa päättyi hetki sitten *camera obscura*-töillään kansainvälistä huomiota niittävän Marja Pirilän hieno retrospektiivi. Hänen töitään on parhaillaan esillä myös Tokiossa. Pirilän, Tuula Lehtisen sekä Charles Sandisonin mielteitä löytyy klubilehden haastatteluista.

KOLME KESKEISTÄ TAMPERELAISMUSEOTA liittyy Kansainväliseen museoneuvosto ICOMiin. Järjestöllä on 17 000 jäsenmuseota 150 valtiossa. Tampereen taidemuseo, Sara Hildénin museo ja Historialliset museot toivovat kansainvälisestä yhteistyöstä apua toiminnan kehittämiseen. Tampereen tavoitteisiin kuuluu nouseminen Suomen museopääkaupungiksi ja Euroopan kärkitasolle kymmenen seuraavan vuoden aikana.



TAIDEMAALARIN RUNOKIRJA LAPSILLE

Menestynyt tamperelainen kuvataiteilija **Viggo Wallensköld** (1969) on pitkään kunnostautunut kuviensa tyyliin myös tyystin omaäänisenä ja persoonallisena kirjailijana. Häneltä on juuri ilmestynyt poikkeuksellinen teos: Opettavaisia runoja lapsille (Siltala). Sen alaotsikkona on Anatolij D. Mbdrinovin tutkimuksia.

Nimiösvulla kerrotaan, että sen on suomentanut Aaron Svanbo vuonna 1936 julkaistusta kardaniankielisestä alkuperäisteoksesta. Samaa sarjaa eli Wallensköldin aikaisempia Anatolij D. Mbdrinov-teoksia on ilmestynyt aikaisemmin kaikkiaan viisi. Niissä on esitelty tutkija, sienitieteilijä Mbdrinovia sekä hänen tuortantoon vuodesta 2005 lähtien, neljä viimeistä teosta on ilmestynyt vuoden 2016 jälkeen.

Hilpeiden, osin rujojenkin runojen ympärillä on monipuolisen kattava, hirtteinen ja ilkkurinen taustoituis yltäen lasten kasvatuksesta elämänohjeisiin nuorille. Malliesimerkki esittelee lasten kurrin erikoispiirteitä, otsikoidusti letitvämöt, piiskaamot - kuten Isenheimin lapsipiiskaamo ja alttaritaulutehdas Garasovissa - sekä esimerkiksi kuritushuoneet.

Kirjaa koristavat Wallensköldin tekemät upeat kuvitukset. Edellisten kirjojen kuvitukset ovat päätyneet museoiden kokoelmiin.

Tässä malliksi runo Hampaiden harjaus:

Ota oppi Igorista,
reippaasta poikaviikarista.
Harjasi hampaat haravalla,
taltalla ja vasaralla.

Meni vuosi, meni kaks,
hampaat katkes niks ja naks.



Manserock-näyttelyn komea levyseinä.

Manserockjyrää

Jännittävän monipuolinen, huolella suunniteltu ja rakennettu, yksityiskohtia, historiaa, faktoja, esineitä, ihmisiä, musiikkia ja hävytöntä nostalgiaa pursuava. Hyvin elämyksellinen. Sellainen on helmikuussa avattu Manserock-näyttely, josta voi helposti povata suurta hittiä Vapriikille.

Juice Leskinen Coitus Int. ja Alwari Tuohitorvi lähtivät kesällä 1975 yhteiselle kiertueelle, jonka nimeksi tuli Manserock. Tästä sai nimensä ilmiö, joka valloitti koko Suomen ja kasvoi megaluokan suosioon seuraavan vuosikymmenen aikana. Manserock jätti pysyvän jäljen suomalaiseen musiikkikenttään ja soi edelleen vahvasti 2020-luvulla.

”Pitkään odotettu elämyksellinen näyttely on toteutettu laajan Manserockin asiantuntijoista koostuvan työryhmän avustuksella,” kertoo näyttelypäällikkö **Maj Meriluoto**. ”Heidän avulla on päästy suoraan Manserockin ytimeen ja rajattu laajaa aihetta. Projektin aikana on haastateltu lukuisia rokkareita, musiikkialan toimijoita ja faneja sekä tehty yhteistyötä muiden Manserockia tutkineiden tai tallentaneiden henkilöiden kanssa.”

Ilmiö nimeltä Manserock on uudessa nousussa. Nuorempi sukupolvi tekee musiikkia Manserockin hengessä, eikä legendaosasto jää yhtään huonommaksi. Popeda on saanut uuden solistin, Eppu Normaali keikkailee kesällä 2024 ja Coitus Int. 50 Revival soittaa Juice Leskisen ja kumppaneiden unohtumattomia biisejä uudelle yleisölle.

”Nyt on juuri oikea hetki tallentaa Man-

serockin 1970–80-lukujen muistot ja tehdä vähän analyysiäkin menneestä,” Meriluoto toteaa.

Näyttely tarkastelee ilmiötä laajasti niin isojen nimien kuin tuntemattomampien taustatekijöidenkin kautta. Vapriikin näyttelyssä Manserock tarkoittaa Tampereella ja sen lähialueilla tehtyä, lähinnä suomenkielistä pop- ja rockmusiikkia. Laajemmin keskitytään Manserockin kukoistusaikaan 1970- ja 1980-luvulla unohtamatta kuitenkin ilmiön juuria 1960-luvulla sekä sen perillisiä ja hengenheimolaisia 1990-luvulta eteenpäin.

Manserockin tunnetuimpia nimiä ovat ilmiön käynnistäneet Juice Leskinen, Alwari Tuohitorvi, Kaseva ja Tabula Rasa. 1980-luvulla joukkoon liittyivät legendaariset Eppu Normaali ja Popeda, jotka jatkavat edelleen vahvasti. Naisbändeistä tunnetuin on Ilona.

Näyttelyssä on esillä laaja kattaus rockmuistoja: muun muassa soittimia, esiintymisasuja, fanitavaraa, tuttuja ja tuntemattomia valokuvia keikoilta ja keikkabusseista sekä videotaltiointeja. Näyttelyssä paljastetaan myös laaja ja polveileva Manserockin sukupuu. Ja tietysti näyttelyssä soi rock.

Vapriikin museokaupasta voi ostaa muistoksi mm. Soundin juhlanumeron ja uudistetun version 20 vuotta sikana-kappaleesta vinylisinglenä. Uniikkeja myyntituotteita on saatavana avajaisillasta 8.2. alkaen. Museoravintola Valssi on valmistautunut virkistämään museovieraita teemaan sopivilla janojuomilla. (TSK)

Manserock Vapriikissa 9.2.2024–31.12.2026



Henry Mooren ikoninen veistos *Äiti ja lepävä lapsi* (1960-61).

Sara Hildénin kokoelman aarteita

Näyttely *Vibreän puun punaiset linnut* – teoksia Sara Hildénin Säätiön kokoelmasta esittelee säätiön ulkomaisen kokoelman keskeisiä taiteilijoita ja teoksia 1900-luvun alkuvuosista tähän päivään.

Kokoelmaan kuuluu useita kansainvälisesti merkittäviä taideteoksia, joista varhaisimmat ovat 1900-luvun alkuvuosilta, uusin vuodelta 2023. Näyttelyssä on esillä klassikkoja, kuten Fernand Légerin maalaus *Monivärinen kukka* (1937), Henry Mooren veistos *Lepävä äiti ja lapsi* (1960–1961) sekä Francis Baconin maalaus *Kaksoistutkielma George Dyerin muotokuvaa varten* (1968). Mukana on myös uudempia teoksia kuten Kiki Smithin piirustus *Vibreän puun punaiset linnut* (2006). Osa kokoelman uusimmista teoksista on näyttelyssä ensi kertaa esillä.

”Säätiön ensimmäisiin ulkomaisen taiteen kokoelman teoksiin lukeutuu ranskalaisen Serge Poliakoffin maalaus *Sommitelma* (1961), ja uusimpiin puolestaan viime kesäkuussa valmistunut yhdysvaltalaisen Thomas Houseagon alumiiniveistos *Demon Dream I*. Molemmat tulevat esille kevään näyttelyyn”, kokoelma-päällikkö **Maria Laine** kertoo.

Kokoelma sai alkunsa vuonna 1962, kun Sara Hildén lahjoitti omistamansa taideteokset nimeään kantavalle säätiölle. Kansainvälinen kuvataide on säätiön perustamisesta lähtien ollut taidekokoelman merkittävimpiä painopisteitä. Tällä hetkellä säätiön ulkomaisen taiteen kokoelmaan kuuluu yli 500 taideteosta lähes 230 taiteilijalta.

”Ulkomaisen kokoelman ansiosta museossa on mahdollisuus tutustua 1900-luvun keskeisiin taidesuuntauksiin, ja uushankintojen kautta Tampereella pääsee näkemään kansainvälisen nykytaiteen kärkinimiä”, museonjohtaja **Anna Hjorth-Röntynen** sanoo.

Kokoelma tarjoaa mielenkiintoisen katsauksen kunkin aikakauden ajankohtaiseen kansainväliseen taiteeseen. Modernismin klassikoista näyttelyyn on poimittu mittava katsaus, taiteilijaniminä mm. Pierre Bonnard, Giorgio de Chirico, Paul Delvaux, Alberto Giacometti, Juan Gris, Fernand Léger, Henry Moore, Joan Miró, Pablo Picasso, Germaine Richier, Yves Tanguy. 1950–1960-lukujen ekspressiivististä ja geometristä abstraktia taidetta nähdään mm. seuraavilta taiteilijoilta: Josef Albers, Jean Dubuffet, Lucio Fontana, Serge Poliakoff, Alberto Magnelli, Pierre

Soulages, Antoni Tàpies, Victor Vasarely, Zao Wou-Ki. 1960–1970-lukujen taidetta, kuten pop-taidetta ja fotorealismia, edustavat mm. Francis Bacon, Claudio Bravo, Chuck Close, Edward Kienholz, Robert Rauchenberg, Arman. 1980–1990-lukujen taiteesta on poimittu mm. Enzo Cucchi, Mario Merz, A.R. Penck, Sean Scully, Frank Stella, Claude Viallat. 2000-luvun taiteilijanimiä ovat mm. Berlinde De Bruyckere, Marcel Dzama, Andreas Eriksson, Ellen Gallagher, Thomas Houseago, Robert Longo, Jean-Michel Othoniel, Wilhelm Sasnal, Kiki Smith, Erwin Wurm.

Sara Hildénin taidemuseo on Sara Hildénin Säätiön kokoelman pysyvä koti. Kokoelma on elävä kokonaisuus, joka karttuu vuosittain uusilla merkittävillä ja ajankohtaisilla taideteoksilla. Nykyään se on yksi Suomen laajimmista ja merkittävimmistä modernin ja nykytaiteen kokoelmista. (TSK)

Vibreän puun punaiset linnut –
Teoksia Sara Hildénin Säätiön kokoelmasta
17.2.2024 –12.5.2024



Veljesten tarina

Kirmo, 83, ja Pekka, 82, ovat vesilahtelaisen Bergiuksen perheen vanhimmat lapset. Keskenään läheiset veljekset päätyivät lopulta samalle alalle. Isän motto oli, että omaisuus ei ole mitään, ellei ole järkeä. Perhe satsasi koulutukseen.

Veholla myyntijohtajaksi kohonnut Kirmo tuntee Tampereella kaikki, Pekasta tuli Ilmavoimien everstiluutnantti ja ekonomi, joka jäi eläkkeelle VW-Auton johtajana. Oma sijansa tarinassa on sekä Vapaussodalla että Talvisodalla.

Bergiusten kotipaikka on Suomelan kylä Vesilahdella. Suomalassa taisteltiin kuusi viikkoa, kun punaiset yrittivät siitä läpi Tampereelle, mutta eivät päässeet millään. Kirmo Bergiuksen mukaan rakennuksia tuhoutui 32, Pekka Bergius puhuu jopa 50:stä, kun mukaan lasketaan ladotkin.

Heidän isoäitinsä **Elin af Hällströmin** suvun Hällströmin palatsina tunnettu rakennus (Hämeenkatu 10) oli valmistunut 1897. Eurooppalaista uusrenessanssia edus-

taneen hulpean kolmekerroksisen asuin- ja liiketalon oli suunnitellut arkkitehti Arthur af Hällström. Musiikinopettajana työskennelleen isoäidin syntymäkoti oli Kukkola Lempäälässä.

Palatsi tuhoutui Tampereen valtauksessa 1918. Isoäidin siitä saamia palokorvauksia käytettiin, kun Vapaussodassa poltetun rakennuskannan ensimmäiseksi uudeksi asuinrakennukseksi valmistui 1927 *Raboinen*. Se oli arkkitehti Wivi Lönnin piirtämä komea kolmekerroksinen talo, jossa oli 14 huonetta.

Pahaksi onneksi sekin tuhoutui tulipalossa Pekan nimipäivänä vuonna 1946.

Isoäiti joutui Pekka Bergiuksen mukaan huolehtimaan heidän isästään, sillä isoisä, kruununvouti **Karl Emil Bergius** kuoli 1915. Heidän isänsä syntyi 1907. Isoäiti puolestaan eli vuoteen 1943.

VESILAHDEN POIKIA, tuommoinen keskisuuri maatalo ja isä ja äiti, tarinaa pääosin vievä isovelji Kirmo Bergius maalailee. ”Meitä on kuusi sisarusta. Minä olen vanhin. Meitä on

viisi poikaa ja joka ikisellä on yksi sisko,” hän hersyttellee. ”Niin kuin isä sanoi, sisko on yh- teinen.”

”Kävi niin että sisko lähti viime jouluaat- tona. Kolme viikkoa tuli lauantaina, kun siu- naustilaisuus oli Helsingissä,” hän vakavoituu.

Syöpään sairastunut **Arja** oli pesueen kol- manneksi vanhin. Hänen jälkeensä syntyi **Jouko** ja perheen kodin, Rahoisten päära- kennuksen tuhouduttua tulipalossa, uudessa kodissa syntyivät vielä **Simo** ja **Panu**.

”Lapsuus oli meillä hyvää aikaa, äiti oli kaiken a ja o. Isä piti yllä lähinnä pojille kovaa kuria, opetti oikeudenmukaisuutta ja totuut- ta. Kesät oltiin mukana kaikessa talon työs- sä, heinätyöt ovat jääneet mieleen hikisenä hommana. Pikkurahasta oli puutetta, mutta ruokaa riitti, kun oli kaikki talon touhut,” Kirmo Bergius muistaa.

”Vanhimpana lapsena muistan aidosti äi- din kiireiset askeleet aamuin ja illoin, kun hän hoiti talon toimia ja lähetti meitä lapsia kouluun opin tielle. Opin tiestä muodostui sittemmin äidin ja isän ponnistusten tulok- sena kuusilapsisen perheen tulevaisuuden on- ni,” hän kuvaili äitinsä **Tellervon** (o.s. Ikkala, 1911–2008) muistopuheessa.

”Isälle oli hyvin tärkeätä koulunkäynti, opiskelu. Hän aina teroitti meille lapsille, että kaikki muu voidaan viedä, mutta ei sitä mitä on ”päässä”. Sota oli tästä hyvä esimerkki, isä sanoi.”

”**ISÄNNÄT PISTIVÄT** oppikoulun pystyyn Lem- päälään, se oli alussa viisiluokkainen. Me aloitimme siellä. Olimme Pekan kanssa to- sin Toijalan yhteiskoulussa, äidin sisko oli Toijalassa Tiuran emäntänä, ensimmäinen vuosi suoritettiin siellä. Sitten tultiin Lem- päälään toiselle luokalle. Osaltani se loppui keskikouluun.”

”**Tiuran Aino** sanoi, että kyllä hän toisen pojista ottaa, kun siellä oli (omasta takaa) kaksi poikaa, Seppo ja Tapio, Seppo jäi taloa asumaan ja Tapiosta tuli eläinlääkäri ja minä kun olin vanhin poika, ajattelin jäädä (kotita- loon) isännäksi. Pekka suoritti keväällä 1961 ylioppilastutkinnon Toijalassa Aino-tätinsä luona asuen.”

Perheen isä **Runo Emil Mattias Bergius** (1907–1988) oli Summan sankari, majuri - luoti ei osunut, mutta hänen johtamastaan Vesilahden-Viialan komppaniasta jäi 54 miestä talvisotaan. ”Se oli kova isku. Sellai- selle kaverille, joka luki lakia, oli jo alemman oikeustutkinnon suorittanut.” Sodasta tuli kotiin eri mies kuin sinne oli lähtenyt, sanoi äiti.

”Kaikki muut (sisarukset) ovat Lempää- lässä suorittaneet ylioppilastutkinnon ja suo- rittaneet akateemisen loppututkinnon. Äiti sanoi, että kun hän ruokki poikia, ne jatkoivat Tampereella Talhalliin (taloudellishallin-

nollinen tiedekunta Tampereen yliopistos- sa),” juttellee Kirmo Bergius.

”Pekka halusi myös. Kyllä hänenkin täytyy olla ekonomi, kun muutkin sisarukset ovat. Kadettikoulun käynyt ja myöhemmin sota- korkeakoulun. Sitä ihmetteli, että onko se niin helppoa, että mies voi suorittaa tentit siellä. Ei ollut vaikeutta: kun kaverit menivät upseerikerholle, hän lähti opiskelemaan.”

KUN KIRMO BERGIUS meni sotaväkeen, isä sanoi, että poika, sieltä tullaan sitten vänrikkinä ta- kaisin. Hän pärjäsi ja tuli vänrikkinä. Ajatuk- sena oli jäädä hoitamaan kotitilaa, isä kun ei oikein ollut maanviljelysmiehiä. Joku sanoi, että omalta pyydetään ehkä enemmän kuin vieraalta ja se pisti hänet miettimään. Pelot pistettiin vuokralle.



Vapriikin kuva-arkisto

”Menin ja pääsin kauppaopistoon, minulla oli hyvä keskikoulutodistus ja sieltä menin sitten Vehoon, myyntipäälliköksi ja myynti- johtajaksi.” hän kertoo. ”Olin kakkosmiehenä Tampereella ja tunsin kaikki kaupungin sil- määtekevät, vaikuttajat. Me olimme kaverei- ta. Me olimme vaimoni kanssa monesti heillä kylässä ja he olivat meillä kylässä.”

”Tähtisen Antti” hän nostaa ensimmäisen nimen; toisen polven arkkitehti, joka suunnitteli Koskikeskuksen, Anttilan ja Stock- mannin liikerakennukset, Tohlopoin tele- visiokeskuksen sekä Pirkkahallin. Tähtisen ja Kirmo Bergiuksen välissä Kauppaseuran puheenjohtajana toimi yksi mies.

”Edellisenä päivänä, kun Antti lähti, hän soitti ja sanoi Kirmo, tule käymään.”

Hän kertoo tarinan Tampereen hiippakun- nan eläkkeellä olevasta piispasta Juha Pihka- lasta, joka viime joulukuussakin oli pitämässä tuttuun tapaan Kauppaseurassa hartaushet- ken. Tarinan tilaisuudessa Pihkala istui hänen vieressään ja kun Bergius itse piti puhetta, hän kuuli Pihkalan ja Tähtisen puhuvan kes- kenään; ”herrat olivat Kronstadtin lahdella ja kovasti ammuttiin.” Bergius ihmetteli, että mitä helkkaria.

”Meillä on sama harrastus Antin kanssa, sotalentäminen netissä,” vastasi Pihkala, jona isä toimi sota-aikana Valmetin lentokoneteht- aalle insinööriä” ”On meillä täällä kaveri,

joka on oikeasti lentänyt Migillä kaksinker- taisella äänennopeudella 20 kilometrin kor- keudessa. Missä semmoinen mies on. Tuolla istuu. Kuka hän on. Minun veljeni.”

”Kun muut lähtivät klubitiloihin, me aloi- tettiin lentäminen,” myhäilee Pekka Bergius vierestä.

Kirmo Bergius sai Antti Tähtiseltä ”perin- nöksi” pari laatikkollista Ilmavoimia koskevaa kirjallisuutta, jotka hän luovutti veljelleen.

”**EEN OLE KOSKAAN** juonut viinaa,” Pekka Ber- gius täräyttää. Myöskään kahvi ei ole maistu- nut kuin yhdessä poikkeustapauksessa.

”Sotakorkeakouluun oli karsintakoe, johon annetaan kuukauden lukuloma. Koska meillä oli perheessä kaksospojat, niin niiden kanssa piti päivät leikkiä, siksi minun piti yöllä opis- kella. Silloin piti kahvia opetella juomaan. Siihen asti olin juonut valkoista teetä.”

Vehon paikallisohtaja, metsänhoitaja Ossi Waris opasti Kirmo Bergiusta heidän omassa tilaisuudessaan: ”Kuulkaa Bergius, tämä on sellainen ammatti, että teidän täytyisi vähän maistaa. Jos asiakkaiden kanssa mennään ilta istumaan, se on vähän noloa, jos te olette vaan vesilinjalalla.”

”Siinä hän kävi niin kuin kävi.” Parin ruo- karyypyn jälkeen Bergius lähti kesäiltana kävelemään kaupunginhotellista kotiinsa Rongankadulle. Äkkiä katu näytti oudolta ja hetken pohdittuaan hän tajusi kääntyneensä yhtä kulmaa liian aikaisin. Eläkkeelle jäämi- sen jälkeen hän hölläsi; sanoo voivansa kyläs- sä juoda konjakin sekä joskus viiniä aterialla. Pekka on absolutisti.

Pekka Bergius kertoo saaneensa par- haan kiitoksen tästä ollessaan jo eläkkeellä VW-Autosta. Wolfsburgissa pidettiin uuden Audi 80:n Euroopan lanseeraustilaisuus. Hänet kutsuttiin pääjohtajan pöytäan, jos- sa istui parikymmentä henkeä. Pääjohtaja viittasi hänen edeltäjänsä, jolle juoma oli maistunut. Bergiuksen suhteen se oli tietysti yhdentekevää, koska hän oli aina selvinpäin. Pääjohtaja kehu kielitaitoakin, kun hän te- ki muistiinpanonsakin saksaksi (johtui tosin alan sanastosta, Bergius lisää itse).

”Hän kertoi ilmoittaneensa henkilökun- nalle, että tästä lähtien alatte vetämään Eu- roopan markkinointiryhmää, jossa häntä tar- vitaan kahtena päivänä kuukaudessa paikalla. Meillä on kaikissa Euroopan maissa maahan- tuontikielenä saksa ja te hallitsette sen.”

PEKKA BERGIUKSEN intohimo lentämiseen juon- taa lapsuuteen. Hän rakenteli lennokkeja aina kun pystyi. Toijalan lukion rehtorina oli Ran- tasan Onni, joka oli sotaväessä ollut tykistössä tulenjohdon päällikkönä hänen isänsä ollessa komppanian päällikkönä. Rehtorin viesti oli selkeä: mahdollisimman monen täytyy lähteä sotaväkeen.



Äiti, Pekka ja Kirmo.

”Meitä lähti - kahdelta luokalta päästiin ylioppilaaksi - kahtena vuotena peräkkäin yhteensä 13 poikaa kadettikouluun. Meitä poikia oli 21,” Pekka Bergius kertoo. Hänen albumissaan on kuva, jossa hän poseeraa Ilmavoimien everstiluutnantin asepuvussa yhdessä koulukaverinsa, prikaatikenraali Antti Nummisen kanssa.

”Olin tietenkin kiinnostunut Ilmavoimista, tammikuussa kun oli karsintakokeet Helsingissä, niin pääsin ensimmäiseksi varamieheksi, 33 otettiin. Odottelin, että olisin päässyt, mutta ei tullut kutsua sitten.”

”Keväällä kun pääsin ylioppilaaksi, menin kesäkuussa Parolaan varusmieheksi panssarivaununpataljoonaan. Sieltä sitten Rukkiin ja siellä kymmenkunta oppilasta lähetettiin Rasin sissileirille Porin lähelle. Siellä oli Louekarina Paavo kurssin vetäjä. Hän sanoi, että kyllä sinä Pekka olet niin sopiva mies so-taväkeen, sinun pitää jäädä. Kyllä voin jäädä, mutta minun pitää sitten päästä Ilmavoimiin, minne olen hakenutkin.”

Seuraavana päivänä Ilmavoimissa koulutuspäällikkönäkin työskennellyt Louekari kertoi saunassa kahden kesken Pekka Bergiukselle, että hänellä on nyt opiskelupaikka ilmasotakoulussa Kauhavalla. Alkuperäisessä haussa Bergius oli ilmoittanut opiskelupaikoistaan sekä lääketieteellisessä tiedekunnassa Berliinin Freie Universitätissä että Aachenin teknillisessä korkeakoulussa. Ilmavoimat katsoi silloin, ettei heidän kannattanut kouluttaa kaveria, joka lähtee heti muualle. Louekari halusi nyt lupauksen, ettei koulutus mene hukkaan.

Pääsiäisen alla Parolaan palannut Bergius kuuli eversti Hannes Karttuselta, että hänellä oli kurssipaikka. Kun varusmiespalvelus päättyi 10. toukokuuta, niin 15. päivä alkoi pesti Ilmasotakoulun kesävierikkinä Kauhavalla.

”Siitä se alkoi sitten.”

”MEIDÄN VAARIMME Karl Emil Bergius oli Ruoveden kihlakunnan kruununvouti, varatuomari, hovineuvos. Nimismies. Hänen veljensä hovineuvos Paavo J.A. Bergius oli puolestaan Pirkkalan kihlakunnan kruununvouti elikkä siihen kuuluivat Lempäälä, Vesilahti, Nokia. Kolmas veljeksistä Ernst Oskar Wilhelm Bergius oli Pirkkalan henkikirjoittaja. Niitä oli kolme varatuomaria.”

Myös Viljakkalan seurakunnan ensimmäinen kirkkoherra Alexander Fredrik Mikael

”Me ei haluta, että meitä pidetään jonain ihmismiehinä. Me ollaan ihan tämmöistä tavallisia sukankultuttajia Vesilahdesta. Se on niin kuin Melkkeriniemi, ison talon isäntä siitä naapurista, joka kävi aina isää morjestamassa, sanoi kuule Matti älä sinä noita poikias kouluta sillä lailla, nykyin olis Narvassa kaksi kohtuusuurta taloa, ei ole poikia, olis nätit tytöt, kun teidän pojat eivät juo viinaa, eikä polta tupakkia, siellä olisi isännänpaikka odottamassa.”

Bergius oli samaa veljessarjaa. Suvun perinteen takia heidän isänsäkin aloitti oikeustieteen opinnot Helsingissä, mutta sota katkaisi ne.

Paavo Bergius joutui aikoinaan virkansa puolesta panemaan toimeen Laukon torppareiden hädän ja oli myöhemmin sen takia jahdattuna. Kirmo Bergius kuuli myöhemmin hänen pojanpojaltaan Kai Bergiukselta, että kruununvouti oli piileskellyt kolme kuu-kautta ystävänsä Nottbeckin perunakellarissa Lielahdessa.

Myös kirkkoherraan liittyy jännittävä tari-

na; hänen etiikkansa ei sallinut jättää taistelussa kuolleita punaisia siunaamatta. Suntio yllätti hänet tästä työstä jouluaattona 1917 ja he tekivät sopimuksen, että asiasta saa kertoa vasta kirkkoherran kuoleman jälkeen. Suntio kuoli ennen pitkäikäistä pappia, mutta kertoi siitä pojalleen. Lopulta asia paljastui kyllä.

”Oli kova veljessarja kyllä,” Kirmo Bergius huokaa.

HEIDÄN ISÄNSÄ asui Vapaussodan aikaan Kirkkokadulla Palanderin talossa, missä Pirkkalan kihlakunnan kruununvoudin toimisto sijaitsi. Hän oli Kirmo Bergiuksen mukaan hyvät kaverit Palanderin poikien kanssa. Hän näki 10-11-vuotiaana kaikki kauheet Tamperella.

Isä kertoi, että kun kaupunki oli vallattu, Hämeenkadulla ja Keskustorilla oli niin paljon ruumiita, että mieheltä miehelle pysyi hyppimään – ja tietysti hevosten raatoja. Kirmo suhtautui pitkään hieman epäillen näihin tarinoihin, mutta valokuvat todistivat myöhemmin tarinan oikeaksi.

Isä kertoi nähneensä senkin, kun kaupungintalo vallattiin. Hän katseli kaverinsa kanssa Palanderin talon Aleksi Kiven kadun puoleisesta tornista, kuinka kaksi valkoisten sotilasta illan suussa hiippaili Raatihuoneen seinustalle ja kuinka he lopulta räjäyttivät oven kasapanoksella.

”Isä, Summan sankari, lähti kahdeksankymmppisenä. Äiti oli melkein 98 ja ihan virkeässä kunnossa, muisti pelasi ja sitten tuli keuhkokuume. Hän oli kaksi viikkoa terveyskeskuksessa Vesilahdella ja Pekka hankki eläkkeellä olevan sairaanhoitajan, joka hoiti äitiä Rahoisissa. Laitettiin talo siihen kuntoon, että siellä saattoi olla vanhat ihmiset. Talohan oli hyvässä kunnossa.”

”Äiti sanoi minulle, kun hänen kanssaan juttelin, että Kirmo, sinä jäit koulutuksessa vähän heikommalle, he isän kanssa sitä aina vähän murehtivat, mutta olet saanut sen kaikkein kalleimman mitä voi saada, se on usko korkeimman johdatukseen,” Kirmo Bergius kertoo ääni liikutuksesta murtuen.

”SE ON TÄSSÄ RAADOLLISSA autokauppiaan elämässä ollut se...”, hän tapailee sanoja vielä hetken päästä. ”Kun olen päässyt ”suuren pamppujen” kanssa keskustelemaan, sitä paltattiin näihin asioihin.”

”Hurjimpia elämän nautiskelijoita oli Lahtisen Urpo, Hymy-lehden Lahtinen. Vielä viimeisillään Urpo soitti – hän oli Villa Urpessa – ja sanoi, tulisitko Kirmo tänne.”

Vaimo vei Kirmo Bergiuksen Villa Urpoon. He söivät ja saunoivat siellä. Ranskalaisessa hienossa kuvalehdessä oli ollut kuva Lahtisesta ja huvilasta. Siinä kerrottiin hänen menestyksestään kustantajana. Pekka Paavola oli tullut yhtiöön toimitusjohtajaksi, ja he myivät



Arkkitehti Viivi Lönnin suunnittelema Rahoisten päärakennus valmistui vuonna 1927.

sen Yhtyneille Kuvalehdille 300 miljoonalla. Lahtinen sanoi voittaneensa kaikkea.

”Katsoin Urpoa silmästä silmään: Sanon sinulle Urpo, ketä et ole voittanut. Et ole voittanut omaa itseäsi. Urpo myönsi hetken kuluttua, että aivan oikein Kirmo.”

Valan tehneenä tavarantarkastajana Kirmo Bergius oli sitten arvioimassa Lahtisen omaisuutta Paavolan pyynnöstä hänen kuolemansa jälkeen. Siihen kuului monia, hienoja autoja, myös hänen Lahtiselle myymänsä legendaarinen 1969 Mercedes-Benz 300 SEL 6.3 Waxenberger, maailmanluokan harvinaisuus – nykyisin automuseossa Kangasalla.

KIRMO BERGIUKSELLA on hulppeita tarinoita autokaupoista, yksi liittyy hänen veljeensä. Kaupat oli jo sovittu, kun asiakas kysyi, tuntee ko hän Pekka Bergiuksen. Kun hän kertoi Pekan olevan veljensä, mies romahti pöytää

vastaan ja sanoi tilannetta hämmästellessä isoveljelle Pekka Bergiuksen pelastaneen hänen henkensä.

Pekka Bergius oli ollut opettamassa hänelle syöksykierteen oikaisua Fouga Magister-koneella. He aloittivat syöksyn 6,5-7 kilometrin korkeudesta, mutta oppilas ei saanutkaan konetta oikeenomaan. Pekka Bergius käski ensin kertomaan korkeuden 2000, sitten 1000 metriä, josta hän ilmoitti heidän hyppäävän. Bergius käski irrottaa ohjaimet ja löysi kuin löysikin nopeammalla koneella oppimastaan tempun ja sai 500 metrissä Fougan lopulta oikeenomaan.

Pekka Bergius totesi myöhemmin, että hän ei pelastanut oppilaansa **Arto Jankan** henkeä, vaan heidän molempien. Janka palveli sittemmin majurina kuljetuslentolaivueessa.



Suomen Puolustusvoimien ensimmäinen virallinen sotilasvierailu DDR:n puolustusvoimiin, Friedrich Engelsin sotilasakatemiaan keväällä 1978. Akatemiaa johtavan kenraalin vasemmalla puolella eversti Jukka Suvintemi ja oikealla puolella tulkki majuri Pekka Bergius.



KIRMO BERGIUS

Myyntijohtaja

Synty 19.8.1940

Koulutus Keskkoulu, kauppaopisto. Reservin kapteeni.

Työhistoriaa Oli valmistumisensa jälkeen ensin elämää oppimassa Ruotsissa, sitten Askossa, missä möi kokonaisen makuuhuoneen kaluston Aaltosen linnaan vuorineuvos Lauri Kivekkäälle ja hänen puolisoilleen (myöhemmin S-sarjan MB:nkin). Teki elämäntyönsä Veholla, missä ollessaan muun muassa möi mersun maanviljelysneuvos Gunnar Aminoffille Ruovedelle; Ruhalan kartanon omistaja ja Kirmon isän lapsuuden leikkikaveri osti sen vaimonsa nimiin, koska oli SOK:n hallintoneuvoston puheenjohtaja. SOK myi ”pösojä.”

Muuta Tampereen Kauppaseuran puheenjohtaja 2006-2011. Erilaisia luottamustehtäviä Tampereen kauppakamarin sen hallituksessa ja valtuuskunnassa, tavarantarkastusvaliokunnan jäsenenä, puheenjohtajana ja varapuheenjohtajana vuodesta 1975 lähtien. HTT-tavarantarkastaja 1975-2010. Tampereen Suomalaisen Klubin jäsen numero 236, liittynyt 26.3.1979.

Ohoh Ollut 63 kertaa jouluaattona Vesilähden sankarihaudalla kunniavartiosta, poika ollut 37 kertaa ja pojanpoikakin 6-7 kertaa.



PEKKA BERGIUS

Hävittäjälentäjä

Synty 11.11. 1941

Koulutus Ekonomi, yleisesikuntaeverstiluutnantti

Työuraa Muun muassa Ilmasotalinjan johtaja sotakorkeakoulussa, taistelukoulun opettaja. Lapin lennon viestikeskuskus 7:n johtaja. Siviiliin Ilmavoimista 1986. Siirtyi VW-Auto Oy:lle johtajaksi maahantuontiin. Oma konsulttityhtiö, Polar Consulting & Treuhand AG (1992), joka on tunnettu Keski-Euroopan talouselämän ja ylempään johdon kouuttaja. On rakentanut vuodesta 1967 lähtien viisi matkailuyritystä, joiden yhteenlaskettu majoituskapasiteetti on 350.

Muuta Vanhemmat pitivät saksalaisia kesävieraita Rahoissa toistakymmentä vuotta. Saksa muodostui hänelle toiseksi kotikieleksi. On suorittanut yliopistossa simulaanitulkin pätevyuden. Myös hänen ensimmäinen vaimonsa piti saksalaisia kesävieraita. Klubin jäsen nro 787, liittynyt 15.10.2007.

Ohoh Lentänyt Mig-hävittäjällä yli kaksinkertaisella äänennopeudella yli 20 kilometrin korkeudessa.



Kuva: Sivi Roselli / Tampereen seudun työväenopisto

Keramiikkakurssit ovat Tampereen seudun työväenopiston suosituimpia kursseja. Kuva huhtikuulta 2022 Sampolasta.

Suomen vanhin 125 vuotta

Työväenopisto syntyi Tampereen Suomalaisella Klubilla

TAMPEREEN SEUDUN TYÖVÄENOPISTO piti juhluvuotensa pääjuhlan 12. tammikuuta. Juhlapuheen piti teeveestä tuttu **Jani Halme**. Tu- lossa on kuitenkin vielä laajempi kansanjuhlatyyppinen tilaisuus lauantaina 13. huhtikuuta sekä runsaasti muuta juhlaohjel- maa pitkin kevättä.

Suomen ensimmäinen kansalaisopisto Tampereen työväenopisto perustettiin Tam- pereen Raittiustalolla tarkalleen 16. tammi- kuuta 1899. Ensimmäisenä vuonna opiskelun aloitti 500 kaupunkilaista. Nykyisin sen katon alla opiskelee vuosittain 25 000 kursсилаista ja toiminta pyörittää 400 päätoimista tai osa- ai- kaista työntekijää.

Hallinnollisesti sen alle kuuluvat myös

esimerkiksi taiteen perusopetusta antavat sanataidekoulu, Sara Hildén-akatemia sekä Viita-akatemia.

Avoimien ovien tilaisuus tarjoaa koulun toimintaa kuvaavasti työpajoja, näyttelyitä ja vastaavaa, kertoo työväenopiston rehtori **Maija-Liisa Gröhn**. Kansanvalistusseura on julistanut vuoden 2024 Sivistyksen teemavuodeksi, jossa opetusministeriökin on mukana.

Juhluvuoteen kuuluu myös samalla Sivi- styksen teemalla avoin luentosarja, jonka aloitti FT **Anna Kortelainen**. Hän valisti, millainen oli Sara Hildénin pitkä tie taidemesenaatiksi. Hänen jälkeensä otsikolla Sivistys on selviy- tymistä oli luennoimassa kirjailija, teatterioh- jaaja **Juha Hurme**.

MYÖS SIVISTYKSEN HISTORIAA kertaava näyttely on osa juhluvuotta. Lisäksi nettiin on koottu mo- nimediaista historiaa oppilaitoksen vaiheista. Rehtori Maija-Liisa Gröhn sanoo pitävänsä selvänä, että kansalaisopistoilla on selvä rooli tulevaisuudenkin koulutuskentässä, koska ne muodostavat hyvin kiinteän ja keskeisen osan julkista palveluverkkoa.

”Kansalaisopistot toimivat tiiviissä yhteis- työssä ympäristön kanssa. Olen sanonutkin, että me olemme kuin ameeba, me mennään sinne aina, missä meitä tarvitaan ja mitä muut eivät pysty tarjoamaan ja tekemään koulutus- puolella.”

”Me olemme ihmisille aika itsestään sel- vyys, että jos ei jostain löydy, niin kysytäänpä kansalaisopistosta,” Maija-Liisa Gröhn ko-

rosta. ”Kyllä minä näen, että se sivistystarve on olemassa tämmöisessä toiminnassa sivistysyhteiskunnassa ja meillä on sille oma paikka jatkossakin – ja näin tulisi olla.”

”Haluan olla erittäin optimistinen näistä säästöistä huolimatta ja uskon, että se viisaus vielä löytyy tämän hallituksen jälkeenkin.”

Tampereen seudun työväenopisto muodostettiin vuoden 2013 alussa, kun vuonna 1899 perustettu Tampereen työväenopisto yhdistyi Ylöjärven työväenopiston kanssa.

PERUSTAMISJUHLA RAITTIUSTALOLLA Amurissa oli aikoinaan melkoinen kansanjuhla, väkeä oli paikalla noin 600. Tilaisuudessa laulettiin virsiä, ohjelmassa oli ajan mukaisesti rukous, laulua sekä tietysti juhlapuhe.

Sen piti vanhasuomalainen vapaaherra ja sittemmin reaalilyseon rehtori **Eino Sakari Yrjö-Koskinen**. Yrjö-Koskinen oli tärkeä vaikuttaja Tampereen Suomalaisessa Klubissa, vaikka toimi virallisesti johtotehtävissä (esimiehenä) vain vuoden verran. Hän ajoi voimakkaasti muun muassa naisten hyväksymistä jäseniksi klubiin.

Yrjö-Koskinen rooli juhlapuhujana oli ymmärrettävä, sillä työväenopistohan syntyi Suomalaisella Klubilla niin kuin opiston nettisivuille koottu mediapakettikin kertoo.

”Työväenyhdistys alkoi 1890-luvun alussa keskustella työväenkurssien käynnistämistä. Luento- ja alkeiskurssit aloitettiin 1895. Kaupunki tuki toimintaa anniskeluvoittorahoista. Suomalaisen klubin holhouksessa toimiva työväenyhdistys oli ajalleen tyyppillinen wrightiläinen yhdistys, johon kuului lähinnä kaupungin johtavaa sivistyneistöä, pikkuporvareita ja käsityöläisiä. Yhdistys perusti vuonna 1892 erityisen työväenopistovaliokunnan. Hanke kuitenkin torjuttiin, sillä sivistyneistö pelkäsi vaarallisena pidetyn sosialismin leviävän, jos opisto perustetaan työväenyhdistyksen piirissä. Sen sijaan sivistyneistön tulisi ajaa työväenopistoasia.”

”Lopulta tamperelainen sivistyneistö teki Suomalaisen Klubin johdolla kokouksessaan 1.3.1898 esityksen työväenopiston perustamisesta. Esityksessä käsiteltiin laajasti opiston tärkeyttä ja organisaation luomiseen esitettyjä ehdotuksia. Työväenopiston todettiin pystyvän järjestämään aiemmin tarjolla olleita kursseja entistä organisoidummin ja säännöllisemmin. Esitys hyväksyttiin, mutta opetus ei kuitenkaan päässyt alkamaan vielä syksyllä 1898, kuten oli suunniteltu, sillä Suomen senaatti piti sitä epäilyttävänä ja jopa poliittisesti vaarallisena. Lopulta työväenopisto sai toimiluvan, kun kumouksellisena pidetty yhteiskuntaoppi oli opetusohjelmassa muutettu mittausopiksi.”



Rehtori Maija-Liisa Gröhn.



Jooga-asanoita Sampolan Marjatta-salissa tammikuussa 2023.

Kuva: Anna-Kateriina Maksimoff / Tampereen seudun työväenopisto

Matkalla mielihyvään

Kuvataiteilija **Tuula Lehtinen**, 67, sanoo, että hänen täytyy aina nauttia kaikesta, mitä tekee. Hän haluaa myös yleisönsä nauttivan näyttelystään, turhamaisuudesta ja pinnalliseksikin ajatelluista tunteista.

”Tykkään ajatella oman työni niin päin. Haluan tuottaa mielihyvää ja elämyksiä ihan törkeästi,” hän puuskahtaa taidemuseon yläkerran sohvalla vajaat kaksi viikkoa ennen laajan näyttelynsä With Pleasure avaamista.

Tapaan Tuula Lehtisen työhuoneella vajaa kolme viikkoa ennen avajaisia. Juomme kahvit keittiössä yhdessä hänen avustajiensa **Tiina ”Toni” Lähteenmäen** ja **David Stordahlin** kanssa. Lähteenmäki on avustanut Lehtistä jo 37 vuotta, taidekorkeakoulussa Norjan Bergenissä hänen oppilanaan ollut norjalaisjuurinen jenkki 13 vuotta.

Kahvin ja omenapiirakan jälkeen kolmikko siirtyy työpöydällä odottavan mosaiikkityön ääreen ja ryhtyy työstämään sitä. Pääkuorma näyttelyteoksia on haettu ateljeesta museolle juuri ennen saapumistani.

Kolmikko leikkaa, sovittaa ja liimaa värikkäitä mosaiikkipaloja rehevämuotoiseen ja -väriseen kehykseen. Keskittyneesti. Saksien terien tasainen rapse rytmittää puhetta.

Tulossa näyttelyyn?

”Joo, jos tämä onnistuu,” Lehtinen naurahtaa. ”Olisin halunnut yhden mosaiikin, joka on Waino Aaltosen museon kokoelmissa. Se on ollut mulla haaveena yhteen huoneeseen, mihin tämä on nyt menossa.”

Teos ei kuitenkaan ollut saatavissa lainauskiellon takia. Aaltosen museossa on remontti menossa.

TUULA LEHTINEN SANOO näyttelyn rakentamisen olleen hirvittävän isotoinen.

”Retrospektiivisen näyttelyn tekeminen ei ole niin kauhean helppoa. Siinä on jumalattoman paljon kaikkea; kaivat esille vanhoja töitä, mietit mitkä ovat tärkeitä. Enkä minä koe olevani mitenkään urani loppuvaiheissa, vaan vasta aloittanut,” hän miettii. ”Tosi hienoa on ollut kyllä tehdä. Ensimmäistä kertaa on ollut

näyttelyarkkitehti mukana tässä ja se on ollut tosi helpottavaa, koska en itse sellaisia asioita kovin paljoa miettisi.”

”**Mako (Niemelä)** tietysti on ihan hirveen kiva ja loistava tekemään taittoa. Näyttelykatalogista on tullut niin kuin naistenlehti -tyyppinen juttu. Siinä on reseptejä ja hajuvesimainos ja kaikkea hauskaa,” Lehtinen nauraa.

Tekeillä oleva työ on siis näyttelyn viimeinen. Tuula Lehtinen muistuttaa, että näyttelyn pystytyksenään jälkeen työt eivät lopu. Göteborgiin rakennetaan uutta synnytysraalaa ja sinne on tulossa usean sadan neliön suuruinen mosaiikkiteos. Sen ensimmäinen osa on valmis, paketissa odottamassa vuotta 2027, jolloin hän pääsee asentamaan lopulista teosta.

Hänen ”monumentaalinen ja maalauksellinen” mosaiikkikokonaisuutensa Lähdevettä1 voitti kilpailun, jossa valittiin Kansallismuseon uudisosaan kahteen eri tilaan tuleva taide-teos. Teoksen tulee olla valmis 2026, avajaiset ovat seuraavana vuonna.

”Julkisen taiteen aikataulut ovat vähän tämmöisiä, välillä kestää ennen kuin pääsee näkemään lopputulosta. Mutta sitä tehdään vuosittain aina vähäsen kerrallaan. Toisaalta ihan kiva, kun tietää että on sellaista perushommaa useammaksi vuodeksi. Ei ole hassumpi näissä taiteilijahommissa, että on jotain jatkumoa.”

”**PALJON SIINÄ** on töitä, jotka eivät ole ikinä ennen olleet Tampereella esillä. Lainaan töitä Ruotsista aika monesta paikasta, samoin Saksasta, mikä on ihan hauskaa. Toivon että

se on mukavaa yleisölle, joka ei ole niitä aikaisemmin nähnyt. Vanhempia teoksia, jotka eivät ole aikaisemmin olleet täällä esillä.”

”Näitä mosaiikkeja on itse asiassa tullut tehtyä aika paljon viimeisen kymmenen vuoden aikana.”

”Kansallismuseoon tehdään varmaan ihan savesta lähtien laattoja.”

”Välillä meillä on aikamoinen huiske täällä, kun meillä on kaksi koiraa ja sitten saattaa olla vauvakin. Poikani asuu tuossa naapurissa. Hän saattaa olla täällä vauvan kanssa. Siten **Varpu** (tytär), joka on tässäkin mukana ja hoitaa nuo arkkitehdin hommat, pienoismallit ja muuta. Tässä välillä meillä on pieni säpinä. Ei niin hirveästi yksinäistä taiteilijaelämää.”

Hänen poikansa kymmenvuotias lapsi **Saima** kysyi syksyllä, ovatko Tiina ja Davy perheenjäseniä.

”Tiinan adoptoin kauan sitten,” Leskinen naureskelee. ”Ja vähän Davidinkin,” Lähteenmäki kuittaa.

TUULA LEHTINEN kuului Galleria Nykyajan perustajiin. Nyky aika oli kunnianhimoinen.

”Jännä kun tekee retroa, kun kaivaa vanhoja töitä, muistaa mitä on tullut vastaan ja mitä on tullut tehtyä.”

”Himmelblau syntyi työhuoneeni ympärille, Tiina oli siellä,” hän miettii. ”Olin sinun ensimmäinen työntekijäsi,” Lähteenmäki vahvistaa.

Myös sen perustaminen aikoinaan oli kunnianhimoinen. ”Oli aika rohkeeta kyllä. Frei Zimmerinkin perustaminen oli kyllä. Ajoitus oli aika hyvä, sillä kohtaa oli aika hiljaista julkisessa taiteessa. Siitä ajankohdasta lähti



hyvä nousu sille jutulle. Oli kiertue ympäri Suomea puhumassa, vei hirveästi eteenpäin sitä ajatusta.”

”Himmelblau loppui lopulta kuin lehmän häntä. Se oli todella suuri pettymys. Kymmenen vuotta ilmaista työtä ja kaikki haaveet romuttuivat siinä.”

”Pikkuriikkisen jäi kyllä hampaankoloon siitä. Laivan suunta oli selvillä, mutta kun en saanut kelkkaa käännettyä niin siinä kävi sitten niin. Sitten luovuimme Virpin kanssa siitä, annoimme periksi.”

FREI ZIMMER TOIMII jo omalla painollaan. Hän on itse aika vähän mukana enää, taustahahmona. ”Heini ja Laura hoitaa tosi hienosti koko homman. Pikkuhiljaa siirtyy heille se firma. Ovat tosi ammattitaitoisia siinä hommassa.”

”Aika kokenutta porukkaa, pitkä rivi hankkeita, joissa olemme olleet mukana.”

Tuula Lehtinen työskenteli ”ehkä kymmenen vuoden ajan vierailevana opettajana ja kolmen vuoden ajan proffana” Bergenin taidekorkeakoulussa.

”Se oli hirveen kiva kokemus ja todella antoisaa monella tavalla. Ystäviä on vielä paljon jäljellä ja näki vähän Norjan taide-elämääkin. Kun olin grafiikan osaston proffana sain tehtyä paljon muutakin,” Lehtinen kertoo. ”Koulussa oli tärkeätä semmoinen eri osastojen välinen yhteistyö. Kun olen aina ollut kiinnostunut julkisesta taiteesta, niin kontollani oli vähän aikaa järjestää sen kursseja.”

Lehtinen kehuu koulua hyväksi, mutta tunnustaa käyvän rankaksi olla taideoppilaitoksessa, jos aikoo itsekin tehdä jotain. Vaikka periaatteessa oli 50 prosentin opetusvelvollisuus, oikeasti se tarkoitti 150 prosenttia. ”Ei siinä hirveästi omaa työtä voi ajatella. Siksi lopetinkin.”

Juuri silloin oli tulossa laaja näyttely Hämeenlinnan taidemuseoon. Wäinö Aalosen museolle hän totesi, ettei pysty tekemään sitä, jos on vielä Norjassa; byrokratia kasvoi niin hurjaksi.

Kaupungissa alettiin rakentaa raitiotietä. Lehtinen oli opiskelijoiden kanssa siinä mukana ja pääsi näkemään sitä toimintaa. Myös betonitehtaalla hän kävi oppilaineen tekemässä graafista betonia. Ison jutun tehtaan seinään. Toinen kurssi pääsi tekemään kaupungin keskustorille veistoksen.

”Se oli hienoa.”

”HUOMENNA ON Manserockin avajaiset ja Tiina on siellä,” Tuula Lehtinen hoksauttaa. ”Rokkaamassa ja taustakuorossa ja sooloartistina,” Toni Lähteenmäki myhäilee. ”Aika iso, tehty kaksi vuotta.”

Molemmissa näyttelyissä – sekä taide-museolla että Vapriikissa – on 1980-lukua. Silloin kun tulin töihin Tuulalle. ”Siellä on se *Haaveillen*-levykin ja kolme Ilonan levyä.”



David Stordahl, Tiina ”Toni” Lähteenmäki ja Tuula Lehtinen työstävät viimeistä teosta työhuoneella vajaa kolme viikkoa ennen avajaisia.



Taiteilija sekä valmis teos ennen ripustamista.

Tuulan grafiikka on Lähteenmäen *Ilotulitus*-levyn kannessa.”

”Sanotuksia tehtiin yhdessä sille soololevylle,” naiset nauravat. ”Päästiin korkealle taidelevelille.”

Lehtinen myhäilee, että tästä helmikuusta muodostui ”aika iso juhla, monta juttua yhtä aikaa käynnissä. Näyttelyyn on tulossa porukkaa Saksasta, Ruotsista ja Norjasta, ystäviä ja tuttuja. Kaksi päivää ainakin menee juhlimiseen.”

TAIDEMUSEOSSA KÄY tasainen kuhina. Osa teoksista on jo paikoillaan, osaa säädetään vielä

ja osa odottaa ripustusta. Tuula Lehtinen esittelee näyttelyään, joka noudattaa tiettyä kronologiaa. Aloitamme keskikerroksesta, joka on jo aika valmiina.

”Nämä lähimaiset, Mäntinranta ja Näsinpuisto ja Tampereen keskusta ovat aika paljon näissä aiheissa. Ja isän kasvihuone.”

Museomyymälästä löytyy Pirkanmaan Taidon tekemä pieni ryijy, joka on yksityiskohta Lehtisen mosaiikista. Pieni paketti, jonka ihmiset voivat ostaa ja ruveta itse tekemään. Näyttelyyn on tehty myös pieni hajuvesi. ”Se on hauska.”

Yläkerta edustaa uudempaa tuotantoa ja



Taulun korkeus vaatii vielä säätämistä.

ehkä siksi päärooli on siellä.

”Tähän on tulossa *Ostindiska*, joka on tässä ollutkin,” Lehtinen näyttää portaikkoon avautuvaa pääseinää. Teos on taidemuseon kokoelmassa. ”Sara Hildeniltä on lainassa pari noista maalauksista, sitten yksityisiltä ihmisiltä Ruotsista ja Saksasta, Serlachiukselta. Taysin kokoelmassa on tuo yksi työ, ja Wihurin ja Saastamoisen kokoelmista on lainattu. Ihanasti saatu, mikä on tärkeätä minulle.”

”Olen tykännyt kokeilla eri tekniikoita. Oli joku jakso, jolloin tein just kaiken näköisiä sohvien päällystystekniikoita, kuten tuossa oleva *Chesterfield*, joka on tehty ihan tuota maalausta varten. Jumalaton homma tuommoisen tekemisessä.”

”Sitten on aina vähän jotain uutta, melkein joka huoneessa.”

WITH PLEASURE. ”Eipä ollut helppo keksiä nimeä. Edellisen näyttelykierroksen nimi oli *Kauneudesta*, mikä oli ensin Hämeenlinnassa ja sitten Wäinö Aaltosella. Tässäkin oli kauneus mukana nimessä pitkän aikaa ja sitten musta rupesi tuntuun, että en halua puhua siitä aiheesta pelkästään, olen sitä kuitenkin aika lailla käynyt läpi. Onhan se siellä koko ajan – problematiikka - mukana.”

”Palloteltiin tosi pitkään **Virpin (Nikka-ri)** kanssa, erilaisia vaihtoehtoja oli varmaan kaksikymmentä. Oliko se Virpi, joka sanoi pleasure tai jotain ja sitten minä sanoin, että With Pleasure. Se oli, se toimii silla lailla.”

”Minun täytyy aina nauttia kaikesta mitä minä teen. En pysty pakottamaan itseäni tekemään jotain maalausta tai mitään vaan

sen takia että pitää. Siinä pitää olla nautinto mukana. Se on myös sellainen asia, mitä minä haluan, että yleisökin voisi nauttia siitä näyttelystä. Ei tarvitse tuntea mitään hirveän synkkiä tuskia ja maailman kauheus koko ajan mielessä, kun katsot näyttelyä, vaan sen pitäisi olla, että saa nauttia turhamaisuudesta ja kaikista pinnallisiksikin ajatelluista tunteista ja olla turhamainen ja vaikka mitä.”

”Niin kauan kuin muistan, on puhuttu siitä, että kauneus on niin pinnallista ja kaupallista ja jos puhuu jostain kauniista, se ei ole totta, vaan valehtelua, että se kuuluu johonkin pinnalliseen maailmaan, mutta en oikein usko sitä. Kyllä maailmassa on paljon kaunistakin. Ei tässä muuten mitään järkeä olisi.”

”OLIN AJATELLUT, ETTÄ en ole mielestäni niin kuin urani lopussa. Olen vasta aloittanut taiteen tekemisen. Retrospektiivinen näyttely tuntui aluksi jopa hankalalta ajatukselta, kun katselee taaksepäin omia tekemisiään ja miten jaksakaan kaivaa vanhoja töitään esille.”

”Sitten ajattelin, että täytyy koettaa löytää sieltä jotain tärkeitä juttuja ja koettaa rinnastaa sitä uusiin ajatuksiin. Ei nyt suoraan sanoen tehdä uudestaan, mutta just niin kuin Palace Hotelin maalaus on vähän takauma samoin kuin tuo yksi maisema tuolla alhaalla, missä on se kasvihuone; sellainen teema, mikä mulla oli grafiikassa aika usein.”

”Mutta kerta kaikkiaan ihan kaikkea ei voi ottaa mukaan.”

”OLI SE TAITEILIJUUS kyllä aika itsestään selvyys. Joskus ehkä 13-14-vuotiaana tähän ajatuk-

”Tuula Lehtinen on rohkea, omaääninen ja monipuolinen pitkän uran tehnyt tampereelainen taiteilija. Hänet tunnetaan maalauksistaan ja taidegraafikastaan sekä julkisen mosaiikkitaiteen tekijänä.”

”Tuula Lehtisen näyttely on hänen ensimmäinen museonäyttelynsä kotikaupungissaan Tampereella. Näyttelyssä on panostettu estetiikkaan ja kokonaisvaltaiseen elämyksellisyyteen. Näyttely ikään kuin upottaa katsojan kauneuden maailmaan. Se on laaja katsaus Lehtisen tuotantoon 1980-luvulta 2020-luvulle. Erityisen kiinnostavaa on Tuula Lehtisen uralla näkyvä vallitsevien taidekäsitusten ja taiteen tekemisen normien haastaminen läpi hänen uransa.”

”Lehtinen on monipuolinen ja alati ilmaisu- uuden uudistava taiteilija ja mukana on hänen taidegraafikkaansa, maalauksiaan, postliiniveistoksiaan ja mosaiikkiaakin. Teosten aihepiireissä liikutaan muinaisesta Egyptistä venetsialaisiin puutarhoihin, avaruusaiheista tamperelaisiin maisemiin, kukka-aiheista abstrakteihin väri-ilotteluihin ja postliinisista korkokengistä historiallisiin naiskuviin.”

Näyttelypäällikkö Virpi Nikkari



Erilainen kenkäkori.

seen heräsin. Kaikki välitunnit olin kuviluokan takahuoneessa kuvismaikan kanssa. Sitten pidin koulussa näyttelyitä ja se oli jotenkin itsestään selvä asia.”

Tuula Lehtinen on kasvanut Tampereen Korkeinmäessä. Silloin kun hän oli lapsi, se oli pikkuriikkinen kylä peltojen ja metsän keskellä. Sieltä oli matkaa kaupunkiin. Koulunsa hän kävi Norssissa, Nekalassa.

”Mulla oli hirveän hyvä kuvismaikka, **Eli-mäen Kati**. Se oli hirveän tärkeä asia,” Lehtinen kertoo. ”Oli iso rooli, kun hän tunsii oikeita taiteilijoita ja tiesi taiteesta kaikkea. Se oli tärkeä juttu silloin.”

”Akatemiaan halusin ehdottomasti päästä. Ekalla en päässyt. Lahden taidekoulu varsinkin grafiikassa oli vapaamielisempi, Akatemiassa (näkemys) oli mustavalkoinen. Viki (Viktor Kuusela) oli hyvin mustavalkoinen tyyppi, ei suostunut puhumaan meille väri-grafiikasta,” Lehtinen selittää.

”Hän oli kuitenkin innostunut valotusmenetelmistä ja sähköllä syövyttämisestä. Ei kuitenkaan puhdasverinen Kaskipuro-koulukunnan edustaja. Mulle tärkeätä olivat just ne valotusmenetelmät. Niitähän olen käyttänyt tosi paljon koko ajan. Kaskipurohan oli sitä mieltä, että ne eivät kuulu grafiikan tekemiseen ollenkaan.”

”Meidän piti silloin vaatia, että haluan enemmän opetusta. Se oli vähän hassua, että odotat siellä, että tulisi nyt joku opettaa.”

”TUNTUU HYVIN EPÄTODELLISELTA. Hyvin epätodelliselta. Koko ajan, että ei pehkana, kun en ehtinyt sitä maalausta valmiiksi ja tuohon olisi sopinut se ajatus, mikä mulla on päässä.”

”Mutta ihana fiilis. Nyt mulla on aika tyhjää siellä työhuoneessa. David ja Tiina siivosi sen nyt ihan totaalisesti maanantaina, niin on tyhjiä maalauspohjia seinillä, niin on mistä jatkaa.”



Charles Sandisonin häikäisevä teos Rhizome.

"Tiedettä, runoutta ja

Tampereella pitkään asunut skotlantilaissyntyinen mediataiteilija **Charles Sandison** (s.1969) on tehnyt näyttävää kansainvälistä uraa siitä lähtien, kun hän edusti vuonna 2001 Suomea Venetsian biennaalissa. Hänen näyttelynsä ovat olleet esillä esimerkiksi Pariisissa, Roomassa, Pekingissä, São Paolossa, Denverissä, Lontoossa, Madridissa – Moskovassakin.

Hänet palkittiin Ars Fennicalla vuonna 2010. Tampereen taidemuseon kellariker-

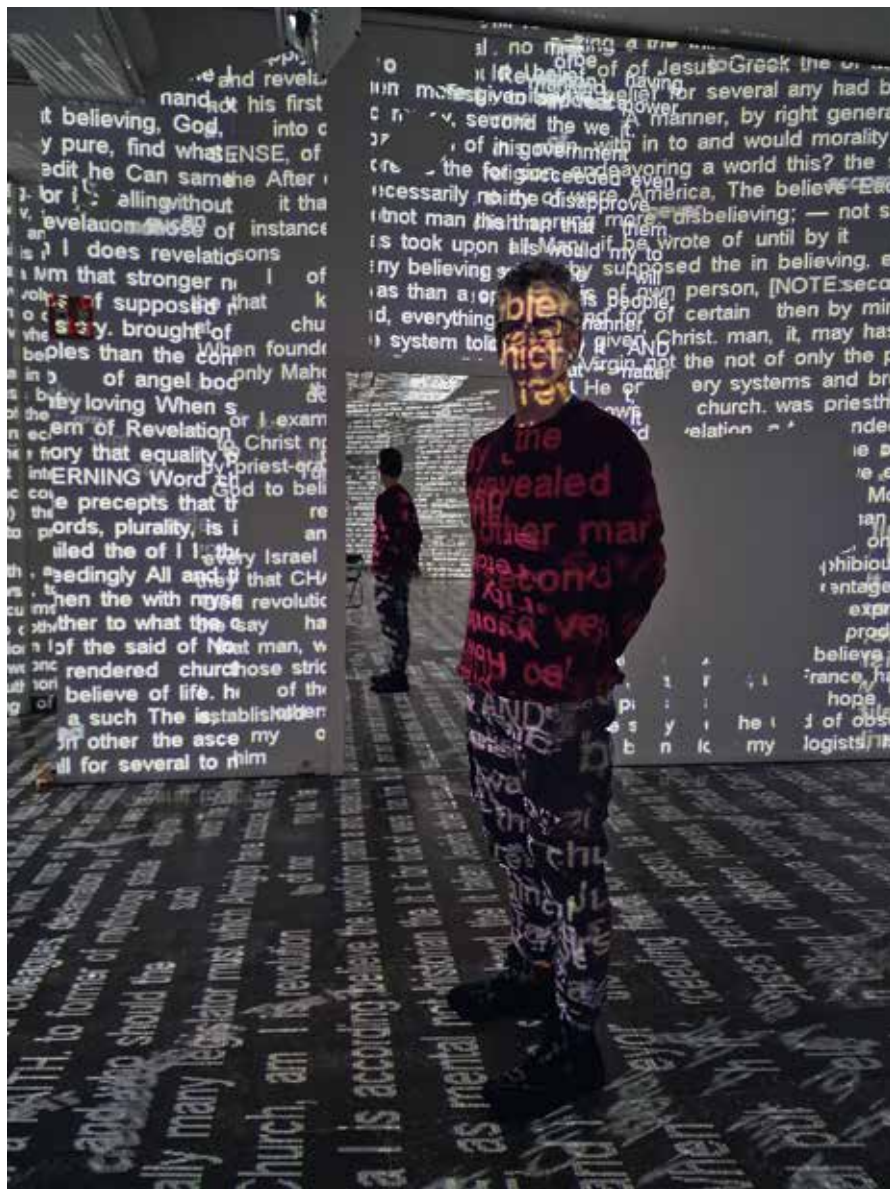
rokseen hän on pystyttänyt vaikuttavan teoksensa *Rhizome*, joka tarkoittaa rihmas-toa. Sandison rakentaa näyttelynsä aina kulloiseenkin tilaan ja paikkaan, niin Tampereellakin. Projektoreiden tilaan sinkoama teksti on peräisen Thomas Moren teoksesta *Utopia*.

"Teos käyttää 16:tta teräväpiirtovideoprojektoria ja 16 tietokonetta, jotka on synkronoitu yhteen käyttäytymään kollektiivisesti kuin yksi supertietokone," Charles Sandison selvittää. "Aloitin "opettamalla" tietokoneille

kellarin arkkitehtuurin, jotta ne tietävät, missä ovet ja peilit ovat."

"Olen opettanut ohjelmaa käyttäytymään niin, että peilit ovat ovia ja kun sanat/hahmot/pisteet saavuttavat peilit, ne siirtyvät virtuaaliseen tilaan sen takana. Tällä tavoin taideteos valloittaa "näkyvän" tilan, joka on paljon isompi kuin kellarikerros itsessään on."

"Tällä tavalla puhun erosta käyttämämme fyysisen todellisuuden sekä sen digitaalisen tilan – minkä sisäpuolella vietämme suurimman osan elämäämme – välillä. Yritän



Kuva: Teija-Tuulia Ahola/Tampereen taidemuseo

Charles Sandison teoksensa keskellä.

filosofiaa”

tavallaan löytää tapoja luoda visuaalinen filosofia yhdistämään nämä kaksi maailmaa, joissa elämme.”

Nuoresta pitäen tietokoneiden kanssa työskennellyt Sandison kirjoittaa kaikki tietokonekoodit itse – C++ (ohjelmointikieli) ja taideteos ovat ”keinotekoinen organismi, joka tutkii ja pyrkii löytämään tien ulos kellarista,” hän sanoo. Samalla hän rakentaa paralleelin meidän omaan inhimilliseen olemiseemme, jossa olemme vangittuina kellariin ja yritämme löytää tien ulos evoluution ja teknologian

kautta. Yrittämällä ymmärtää sen todellisuuden ulottuvuuksia, missä elämme.

”Ajatus on, että kun Suomi yhä on syvässä talvessa, maan alla olevissa juurissa, bakteereissa ja sienissä on elämää. Minulle taidemuseon kellari on juuri kuin tuo maailma. Maan alla elävät ideat alkavat kasvamaan, kävijöiden kuljettamana.”

”Supertietokone ei ole niin mahtava kuin kävijöiden mielikuvitus ja minä rakennan yhteyden niiden ja tietokonekoodini välille tehden voimakkaan digitaalisen, orgaanisen

systemin, jotta voisimme kollektiivisesti ymmärtää maailmaa missä elämme lopullisesti.”

Charles Sandison sanoo terävästi, ettei Rhizome ole multimediaviihdettä tai upottavaa teknocoolia jumputtavan ambient-sound trackin säestyksellä.

”Se on tiedettä, runoutta ja filosofiaa. Luotuna erityisesti museolle, jota minä kunnioitan ja kaupungissa, joka on lähellä sydäntäni.”

Mikko Turunen
Esimies

Sanat muuttavat maailmaa

JOKAISILLA SANALLA on merkityskenttä, johon kuuluvat ne ilmiöt, joita sanalla voi kuvata. Samoin kullakin ilmauksella on ydinmerkitys, johon sana ensisijaisesti viittaa. Vanha mutta vaihtelevasti toimiva keino yrittää vaikuttaa ihmisten ajatteluun sekä maailmankuvaan on merkitysten ohjailu. Tällöin pyritään uskottelemaan sanojen merkityskenttien ja sisältöjen olevan jotakin omiin tarkoituserpiin sopivaa ja vakiinnuttamaan ne jopa niin, että alkuperäinen merkitys hukkuu tarkoitushakuisiin tulkintoihin. Tahattomaksi parodiaksi ilmiö muuttuu silloin, kun kapean aktivistiryhmän kielenmuokkausyritykset näyttävät suurelle yleisölle absurdeina.

Joskus tällainen toiminta saattaa olla varsin pakottavaa, kuten ääritapauksissa huomaamme. Itänaapurissa voi saada pitkän tuomion, jos erehtyy viittaamaan ”teknologis-sotilaalliseen erikoisoperaatioon” sotana, ja kulttuurisotien tulehduttamilla jenkkiyliopistojen kampuksilla koetetaan joidenkin mielestä väärää sanoja käyttäviä savustaa työpaikoistaan. Menetelmä on samantyyppinen, oli kyseessä sitten harhainen diktatuuri tai yliherkkä vasemmistofeminismi – molemmat osaavat oikeuttaa sanojen vaihtamisen ylevien arvoväittämien kautta. Konkreettinen lopputulos on kuitenkin kielenkäytön ohjailu. Varttuneimmat lukijat saattavat muistaa, miten ”taantumuksellisille” piti saarnata Neuvostoliiton ”rauhanpommeista” maailmanrauhan takaajina.

KRIITTINEN LINGVISTIIKKA on kielitieteen osa-alue, joka tarkastelee muun muassa ideologisesti värittyneitä ilmaisuja ja mainosten suostuttelevaa kieltä. Maineenhallintaa ja vahinkokontrollia tekevät viestintäosastot näyttävät hallitsevan kaunistelevan sanavalinnan. Kuluttaja osaa jo päätellä, mitä ”olemme tarkistaneet hinnastoamme” tarkoittaa. Toisinaan pyritään kieltämään tietyt sanat tai luodaan aivan uusia sanoja, jotta voitaisiin väittää, että niillä nimetty ilmiö olisi olemassa myös reaali maailmassa. Erityisen näkyvää tämä on vaadittaessa sisältövaroituksia sanojen takia tai pakotettaessa puhdasoppista terminologiaa. Tällä hetkellä etenkin sukupuoleen, seksuaalisuuteen tai etnisyyteen liittyvä keskustelu on ajautunut vaatimusten ja loukkaantumisten sanakäytöksi, mutta epäselväksi on jäänyt, edistääkö tällainen itse asiaa, josta yritetään keskustella. Lisäksi provosoinnille annetaan tahattomasti tilaa ja valtaa, kun kontrolli sanavalinnasta ylikorostuu.

MUUTKIN KUIN PIRKKALAN opetusmonisteen vaikutuspiirissä olleet saattavat huomata, että lapsiin pyritään vaikuttamaan sanoja ja niiden välittämiä maailmankuvia juurruttamalla. Oppikirjat eivät ole viattomia tiedonlähteitä Suomessa tai muuallakaan, vaan niissä voi pintaautua tekijöiden ideologisia valintoja – eri vuosikymmeninä erilaisia. Sama tietenkin näkyy mediassa, ja näistä onkin syntynyt kriittistä kansalaiskeskustelua ja ylilyöntejä jaetaan somessa. Kömpelöimmät erikoisoperaatiot ja kaunistelut jäävät kiertämään arkipuheeseen parodisina muistumina, kuten maahanmuuttokeskustelusta tutut ”huippuosajat”, ”espoolaismiehet” ja ”koneinsinöörit”.

Toisaalta sanavalinta voi tuoda näkökulman ja siten avata viestiä. Sama laite voi näkökulman mukaan olla ”turvakamera” tai ”valvontakamera”: suojaa tai kyttäystä lisäävä tallennin. Hilpeäksi näkökulman pakottaminen meni takavuosien yrityksessä lanseerata ilmaus ”riemuruotsi” vähentämään ”pakko-ruotsiin” liittyviä asenteita, jotka toki jo määriteosasta käyvät ilmi. Samoin puhuttiin taannoin ”pakkolaista” ikään kuin olisi myös lakeja, joita voi noudattaa huvikseen, jos silloinkaan. Kuluvaan kevään työmarkkinapuheissa olisikin runsaasti aineistoa kriittisille lingvisteille.

MONIPUOLISESTI ASIOITA seuraava ja hyvin peruskoulutettu suomalaisen on melko turvassa kielen ohjailuyrityksiltä ja osaa tunnistaa ja kyseenalaistaa havaitsemiaan keinoja. Useimmiten kielen ohjailun tavoitteet omaksuvat ne, jotka tahtovatkin edistää ohjailun takana olevia kielenulkoisia agendoja. Muille läpinäkyvät vaikutusyritykset näyttävät tympeinä tuputtamisina tai parodisina ylilyönteinä, joten lopputulema on pikemminkin kielenkäyttöä jakava kuin yhtenäisyyttä luova.



Huhtikuun kuukausikokous: Sanna Keskinen



Kuva: Arto Murtovaara

Aamulehden uusi vastaava päätoimittaja Sanna Keskinen avaa ja analysoi mediamaailman muutoksia huhtikuun kuukausikokouksessa.



Hämeen Kaivin Oy

HYÖTYAJONEUVOT

- Kuorma-autot - Pakettiautot
- Maanrakennuskoneet
- Alan tarvikkeet

VARASTOSSA OLEVAT AUTOT JA KONEET:

www.lielahdenautokeskus.fi

MAAHANTUONTI, MYYNTI, VAIHTO JA HUOLTO

LUOTETTAVAA PALVELUA PITKÄAIKAISELLA KOKEMUKSELLE

LIELAHDEN AUTOKESKUS Oy

Turvesuonkatu 16 • 33400 TAMPERE

Puh 03-3465566 • 0400832856 • Fax : 03-3465245 • e-mail: mikko@lielahdenautokeskus.fi



Kuva: Iris Nuutinen

Taidehallin näyttely.

Valon tähden

Japanista juuri palannut valokuvataiteilija **Marja Pirilä** (s. 1957) on yksi Tokion valokuvataiteen museossa avatun *Remembrance Beyond Images* -näyttelyn kahdeksasta taiteilijasta. Samaan aikaan Tokiossa avautui myös Poetic Scape -galleriassa pienempi *Inner Landscapes, other stories* -näyttely yhdessä hänelle tutun japanilaisen työparin kanssa.

Molemmat Japanin näyttelyt ovat yhä avoinna, Helsingin Taidehallin kehuttu ja paljon julkisuutta saanut Valon tähden päättyi juuri. Tokyo Photographic Art Museumin, TOP:n yhteisnäyttelyn on kuratoinut museon pääkuraattori **Akio Seki**, joka on seurannut Pirilän ja taiteilijaparin **Satoko Sai + Tomoko Kuraharan** yhdessä tekemää *Sisäiset maisemat/Inner landscapes* -projektia vuodesta 2016 lähtien.

TOP:n yhteisnäyttely on Akio Sekin viimeinen valokuvataiteen museolle kuratoima näyttely ennen eläkkeelle jäämistään.

”Kokonaisuus käsittelee moniulotteisesti ja kiehtovasti muistoa ja muistia ja siinä lomituu niin valokuva- video-, keramiikka- kuin

maalaustaidekin. Mukana on muun muassa kaksi installaatiota, joista toinen perustuu arkistokuviiin ja toinen hyödyntää tekoälyä. Taiteilijoista lisäksi yksi on ulkomaalainen, vietnamilainen videotaiteilija **Nguyen Trinh Thi**, muut ovat japanilaisia, joista nimekäs **Tomoko Yoneda** on asunut pitkään Lontoossa.”

Valokuvataiteen museon näyttelyssä on esillä Turussa tehty *Inner Landscapes, Turku* -projekti vuodelta 2010, jonka jatkeeksi Pirilä, Kurahara ja Sai alkoivat tehdä Tokiossa vuonna 2018 *Inner Landscapes, Tokyo* -osaa paikallisten vanhojen ihmisten kanssa. Sen he esittivät Tokiossa vuonna 2021 **Shibuya Koen-Dori** -galleriassa.

”Valitettavasti tätä osaa ei nyt voitu esittää museossa, koska kyseinen galleria kuuluu hallinnollisesti Tokion modernin taiteen museoon (Museum of Contemporary Art Tokyo) samoin kuin Tokion valokuvataiteen museokin. Mutta Akio Sekin mukaan tulevaisuudessa tämäkin osa tullaan esittämään jossain TOP:n näyttelyssä, sillä museo hankki *Inner Landscapes* -sarjan molemmat osat

kokoelmiinsa, mikä oli meistä tietysti tosi hienoa.”

”**VUONNA 2021 EN PÄÄSSYT** Tokioon avajaisiin leukemiahoitoni vuoksi, joten nyt oli mukava päästä ripustamaan ja juhlimaan näyttelyitä paikan päälle ja tutustua niin museon kuin Poetic Scape -gallerian väkeen ja taiteilijoihin. Osallistuin myös Tomoko Yonedan kanssa museon järjestämään artist talkiin ja keskustelutilaisuuteen. Kaikki tapahtumat olivat hyvin järjestettyjä simultaanitulkkausta myöten.”

”Saimme idean tehdä pienen henkilökohtaisen kolmannen osan *Inner Landscapes* -sarjaamme ja mahdollisuuden esittää se samanaikaisesti TOP:n näyttelyn kanssa pienessä, kauniissa **Poetic Scape** -galleriassa, joka on kävelymatkan päässä TOP:sta. Gallerian omistaja **Takashi Kakishimaan** tutustuimme hänen toimiessaan välittäjänä museon hankinnoissa. Hän myös kehysti työni museolle.”

”Ripustimme ja juhlimme kuuden päivän aikana kahdet näyttelyt Tokiossa kahdessa

täysin erilaisessa tilassa, mikä oli mainiota. Nyt on kyllä takki aika tyhjä”, Pirilä hymähtää. ”Onneksi minulla oli siellä apunani Iris Nuutinen ja meillä oli myös mahdollisuus jäädä muutamaksi päiväksi nauttimaan Tokion ilmapiiristä ja ihmeistä.”

”**VALON TÄHDEN -NÄYTTELYSSÄ** Helsingissä on käynyt ilahduttavan paljon väkeä ja miten ihanaa palautetta siitä on tullut,” Pirilä kommentoi Taidehalliin kokoamaansa laajaa retrospektiivistä näyttelyään. ”Näyttelystä tuli aika vuolas, niin kuin joku sanoi hauskaasti,” Pirilä nauraa.

”Oli mielenkiintoista tehdä Taidehallin kiehtovaan, kauniiseen tilaan kaari 40-vuotisesta tuotannostani: valokuvia useista sarjoistani sekä kolmiulotteisia *camera obscura*-teoksia ja uusia videoita, jotka olen tehnyt **Petri ja Iris Nuutisen** kanssa.”

”Toteutin keskisaliin salonkiripustuksen vanhimmasta ja yhä jatkuvasta vuonna 1996 alkaneesta *Sisätila/ulkotila* -sarjastani, joka on minulle kuin laajennettu perhealbumi. Osa saleista maalattiin tummin värein, mikä teki isoista tiloista intiimejä. Keskittynyttä tunnelmaa korosti Tapani Rinteen hienovarainen äänimaisema.”

Näyttelyä varten Marja Pirilä vedosti *Sisätila/ulkotila* -sarjansa kaikki teokset uusiksi yhdessä Petri Nuutisen kanssa, saadakseen yhtenäisen kokonaisuuden alkuajan filmille valotetuista ja nykyisin digitaalisesti kuvatuista teoksista. ”Siinä oli valtavan suuri työ,” Pirilä huokaa, ”mutta kyllä se kannatti.”

Näyttelyn yhteydessä valmistui myös massiivinen *Valon tähden* -kirja, joka keskittyy Pirilän *camera obscura* -tuotantoon, joten Pirilä suunnitteli kirjastakin kolmelinssisen *camera obscuran*. Siitä tehtiin 300 kappaleen numeroitu ja signeerattu painos, jonka graafisen suunnittelun teki Iris Nuutinen ja kirjan kansitti Petri Nuutinen käsityönä.



Valon tähden - Because of Light kirja/camera obscura, jonka kanssa 3 linssiä. 300 kpl editoitu ja signeerattu painos



Marja Pirilä Tokion valokuvataiteen museon edessä.

Tokyo Photographic Art Museum
Remembrance Beyond Images,
1.3.–9.6. 2024

Kishin SHINOYAMA, Tomoko YONEDA, Trinh Thi NGUYEN (Vietnam), Nodoka ODAWARA, Goro MURAYAMA, Marja PIRILÄ (Finland), Satoko Sai + Tomoko Kurahara
<https://topmuseum.jp/e/contents/current/index.html>

Poetic Scape, Tokio
Inner Landscapes, other stories,
2.3.–14.4.2024

Marja Pirilä, Satoko Sai + Tomoko Kurahara
<https://www.facebook.com/poeticscape/photos/>
<https://www.poetic-scape.com>
https://www.instagram.com/poetic_scape/?next=%2Fkalaiwarun%2Ffeed%2F&hl=da

Helsingin Taidehalli
Valon tähden,
20.1.–17.3.2024

Suomen Taideyhdistyksen kutsunäyttely
<https://taidehalli.fi/nayttelyt/>



Marja Pirilän kuva *Camera obscura/Ruth*, 2010 TOP:n esitteen kanssa.

Klubitapahtumia: Teksti ja kuvat Arto Murtovaara



Näyttelyn avasi pormestari Kalervo Kummola (oik.), joka perehtyy tässä teoksiin yhdessä sotakamreeri Timo Malmin kanssa.

Elämää eilisestä huomiseen

Kuvataiteilija, heraldikko **Harri Rantasen** sekä valokuvaaja **Reijo Tuimalan** laaja näyttely oli esillä Pyynikki-kabinetissa tammikuussa. Hyvin yleisöä sekä huomattavaa mediajulkisuutta kerännyt kokonaisuus päättyi helmikuun lopulla.

Esillä oli vaakunoita, mitaleita ja ansiomerkkejä, tauluja sekä valokuvia.



Taiteilijat Reijo Tuimala (vas.) ja Harri Rantanen avajaisissa.

Kuvia vuosien varrelta

Pekka Mattelmäen kuvataidenäyttely avattiin samana päivänä (20.11.), kun Ruutiukot viettivät 50-vuotispäiväänsä, avauksen suorittikin sadanpäimies ja Mattelmäen kollega **Jukka Sola**.

Mattelmäki on tehnyt valtaosan elämäntyöstään koulumaailmassa lehtorina ja rehtorina. Hän on myös tehnyt oppikirjoja sekä kirjoittanut ja julkaissut runoja. Yli 30 vuotta klubissa jäsenenä ollut Mattelmäki toi näyttelynsä lähinnä maisemia ja muotokuvia.



Pekka Mattelmäki piirsi muotokuvan 30 oppilaastaan ollessaan Tampereen lyseon lukion eli Rellun 3C:n luokanvalvojana 1993.



Näyttelijä Seppo Mäen vauhdikkaat tarinat tempaisivat avajaisten yleisön mukaansa.



Seppo Mäki rinnallaan näyttelijät Saara Roine (vas.) ja Tuija Vuolle.

Kuva: Kirsti Vaajamo-Kivisaari

Näyttelijät sodassa

Pyynikki-kabinetissa on parhaillaan esillä Näyttelijät sodassa. Valokuvat kertovat näyttelijöistä niin kotirintamalla kuin myös ”sieltä jostakin”. Näyttelijä Seppo Mäen kertomana tarinat avaavat näyttelijöiden sodan aikaisia kokemuksia. Näyttelyn avasi teatterinjohtaja **Reino Bragge**.

Uusien jäsenten ilta

Kuvat Arto Murtovaara



Uusien jäsenten ilta tammikuussa keräsi melkoisen yleisön.



Johtokunnan puheenjohtaja Pasi-Heikki Rannisto kertoi klubin historiasta ja toiminnasta.

RUUTIUUKKOJEN TOIMIHENKILÖT

Sadanpäämiehet



Eero Kivelä
1973-1988



Risto Vuorinen
1989-1993



Olavi Sarantola
1994-1996



Pertti Ylätopa
1997-1999



Jorma Kotisaari
2000-2002



Vesa Rinkinen
2003-2013

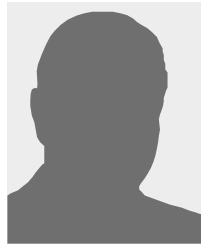
Ruutisihteerit



Ilkka Mäntyvaara
2014-2017



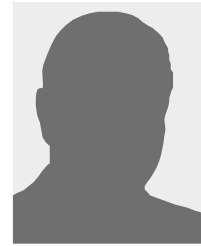
Jukka Sola
2018-



Reino Mäkinen
1973-1990



Eero Järvinen
1990-1993



Pekka Tamminen
1993-1995



Veijo Lehtonen
1996-1999



Olavi Hytönen
2000-2001



Tapio Vuorinen
2001-2007



Markku Rauhalahhti
2008-2010, 2016-



Jorma Hautala
2011-2016



Timo Tulosmaa
2016-



Pentti Väänänen
2016-



Timo Saari
2019-2023



Antti Salmenkangas
2023-

Ruutiukot viettivät 50-vuotisjuhlia 20. marraskuuta 2023. Läsnä oli noin 80 ruutiveljeä.



TAMPEREEN SUOMALAINEN KLUBI RY

Puutarhakatu 13, 33210 Tampere
www.tampereensuomalainenklubi.fi

KLUBIN JOHTOKUNTA

- **Johtokunnan puheenjohtaja**
hallintotieteiden tohtori Pasi-Heikki Rannisto,
pasi-heikki.rannisto@tuni.fi
- **Johtokunnan varapuheenjohtaja**
FT Viivi Villa-Nuottajärvi, viivi@nuottajarvi.com
- **Klubin esimies**
FT Mikko Turunen, mikko.j.turunen@gmail.com
- **Klubin varaesimies**
toimittaja Arto Murtovaara, arto.murtovaara@pp.inet.fi

JOHTOKUNNAN MUUT JÄSENET

Valokuvaaja Otso Kaihlanen, kauppatieteiden maisteri
Jyrki Pentinlehto, kiinteistöneuvos Ilkka Saarinen,
opetusneuvos Jukka Sola, varatuomari Riitta Sommarberg,
dosentti Heidi Keso

JOHTOKUNNAN SIHTEERI

Viestintäkonsultti Milla Anttila, 040 547 2005, anttilan.milla@gmail.com

TOIMIKUNTIEN PUHEENJOHTAJAT

Biljardikerho

Pekka Järvinen,
pekka.jarvinen@gmail.com

Gastronominen kerho

Eeva-Kaisa Mäkinen,
eevakaisa.makinen@gmail.com

Golfkerho

Jorma Salovaara,
jorma.salovaara@kolumbus.fi

Keskiviikkokerho

Seppo Leskinen,
savusepe@gmail.com

Juhlatoimikunta

Satu Rannisto,
satu.rannisto@sarastus.fi

Kirjanmerkkikerho

Mikko Turunen,
mikko.j.turunen@gmail.com

Kirkkovenekerho

Timo Tulosmaa,
timo.tulosmaa@outlook.com

Klubinaiset

Heidi Keso, heidi.keso@empiros.fi

Maanpuolustuskerho

Kalervo Sipi, kalesipi@tpnet.fi

Ruutiukot

Jukka Sola, jukka.sola@elisanet.fi

Tiede- ja teknologiakerho

Viivi Villa-Nuottajärvi,
viivi@nuottajarvi.com

TYÖRYHMIEN PUHEENJOHTAJAT

● Hallinto- ja taloustyöryhmä

Ilkka Saarinen,
ilkka.saarinen@iisoy.fi

● Jäsentyöryhmä

Jorma Salovaara,
jormasalovaara@kolumbus.fi

● Ohjelmatyöryhmä

Mikko Turunen,
mikko.j.turunen@gmail.com

● Tiedotustyöryhmä

Arto Murtovaara,
arto.murtovaara@pp.inet.fi

● Tulevaisuustyöryhmä

Pasi-Heikki Rannisto,
pasi-heikki.rannisto@tuni.fi

JÄSENREKISTERI

Sointu Lanki, 0400 684 416,
jasenrekisteri@tampereensuomalainenklubi.fi

KLUBIN TALOUDENHOITAJA

Ritva Tiainen, 050 376 0597, ritva.tiainen@apunatar.fi

RAVINTOLA

Ravintola Lillia, 050 363 9905,
ravintola@ravintolalillia.fi

Klubitapahtumia:



Yliopiston rehtori Keijo Hämäläinen (oik.) vieraili kuukausikokouksen alustajana. Häntä isännöivät puheenjohtaja Pasi-Heikki Rannisto ja esimies Mikko Turunen.

Vaasan vieraat



Kuva: Otso Kaihlanen

Vaasan klubin puheenjohtaja Heikki Uusitalo ja Pasi-Heikki Rannisto.



Vaasan Suomalaisen Klubista kävi kahdeksan hengen delegaatio vierailulla marraskuussa 2023. Pasi-Heikki Rannisto esitteli klubin toimintaa.



Johtokunta 2024



Kuva: Seppo Leskinen

Ylärivissä vasemmalta jäsen Jukka Sola, varaesimies Arto Murtovaara, jäsenet Jyrki Penttilä, Riitta Sommarberg, Heidi Keso ja Ilkka Saarinen. Alarivissä vasemmalta varapuheenjohtaja Viivi Villa-Nuottajärvi, puheenjohtaja Pasi-Heikki Rannisto, johtokunnan sihteeri Milla Anttila, esimies Mikko Turunen ja jäsen Otso Kaihlanen.



**YRITTÄJÄ-
EHDOKAS**

Eurovaalit 9.6.2024
Ennakkovaalit
29.5.-4.6.2024

JOCKA TRÄSKBÄCK

Yrittäjä isänmaan asialla.

KOKOOMUS 

ADVIS ACCOUNT OY

KASVAVIEN JA KEHITTYVIEN
YRITYSTEN KUMPPANI



TALOUSHALLINTO
YRITYSKONSULTOINTI
VEROKONSULTOINTI
TOIMISTOPALVELUT



www.advis.fi / 040 725 10 25

